

SLOVENSKI VESTNIK

Celovec • četrtek • 17. maj 2001 šte. 20 (3118) • letnik 56 • cena 10 šil. • 0,73 evra

Italija: Miloš Budin ponovno izvoljen v senat

Parlamentarne volitve v Italiji so mimo, prinesle so (pričakovano) zmago desnega bloka »Hiša svoboščin« z medijskim mogulom in bivšim premierom Silviom Berlusconiem na čelu. Med zmagovalce, če lahko tako rečemo, sodi tudi primorski Slovenec Miloš Budin, ki je na listi »Oljke« v svojem volilnem območju dosegel 40,89 % glasov in tako bil direktno izvoljen v rimski senat.

Kot ugotavlja naša dopisnica Marija Jurić (njeno oceno volitev bomo objavili prihodnji teden) je posebno razveseljavil Budinov uspeh v Benečiji, kjer je povečal število glasov v primerjavi z volitvami pred petimi leti. Za desničarskim zmagovalcem v Benečiji Robertom Antonionem je Budin zaostal le pičlih 62 glasov. Na istem območju je Slovenec Aldo Rupel, ki je kandidiral za Stranko komunistične prenovne, dosegel 6,12 % glasov.

V Trstu pa je zmago odnesel župan Illy, prav tako kandidat »Oljke«, ki je napovedal »odprto in strpno vizijo« te regije. Illyja so podprli poleg levčarskih volilcev tudi mnogi kandidati Oljke in Slovenske skupnosti in tako prispevali k zmagi tržaškega župana.

Primerjava izida volitev pa tudi kaže, da je »Oljka« zmagala prav na področjih, kjer živijo »zgodovinske manjšine«. To ne velja le za Primorsko, ampak tudi za Južno Tirolsko ter dolino Aoste. Sicer desno usmerjena Südtiroler Volkspartei je nastopila v koaliciji z »Oljko« in bo v senatu zastopana s 5 poslanci. Deželni

glavar Luis Durnwalder je celo dejal, da Berlusconi je zmaga ni najboljši obet za manjšine v Italiji.

Berlusconi je koalicija »Hiša svoboščin« je z 42,7 % glasov prepričljivo zmagala v obeh domovih. »Oljka« je dobila 38,7 % glasov. Njen glavni kandidat Francesco Rutelli je napovedal »ostro opozicijo«.

ZA MATERINSKI DAN – Za materinski dan so bile po vrtcih in društvih številne proslave. Tudi v Dvojezičnem vrtcu v Borovljah so vzgojiteljice in otroci pripravili dopoldan za matere in očete. V petek popoldne so jih presenetili z darovi (v mavce odtisnjena roka) ter s petjem in recitacijami. Pristrčna proslava je odsevala prijetno vzdušje, ki vlada v vrtcu ter soglasje med vzgojiteljicami in starši.

PREBLISK

Tako, Berlusconi je v Italiji na volitvah zmagal in to se je nekako tudi pričakovalo, čeprav je bilo upanje, da bi se vendarle zgodil čudež, nemajhno. Pa čudežev tudi v Rimu dandanes ni več.

Združena Evropa je ostrmela. Kaj pa zdaj. Kaj ni to nekaj podobnega ali celo enakega kot se je zgodilo v Avstriji, ko je potem EU reagirala s sankcijami, ki so jih potem lepo potihno spet ukinili? Evropa si hoče tokrat prihraniti priznanje nemoči in je raje bolj ali manj tiho.

Berlusconi je na oblasti, v rokah ima tri televizijske oddajnike, vrsto časopisov in založb in je med najbogatejšimi na svetu. S funkcijo predsed-

nika ima seveda odslej tudi silen vpliv na državne televizijske in radijske programe.

Berlusconi očita, da mu je demokracija kaj malo mar, svoje diktatorske sposobnosti je že enkrat dokazal

Kdor ima medije, ima oblast

na tem mestu. Pa vendar ga je izvolila večina in zastrašljivo je, kako velika je moč medijev, da so ljudje pozabili na dejstvo, da je bil ta prvi mož že obsojen zaradi korupcije, da so njegove metode grožnje, izsiljevanje in podkupovanje.

V Italiji niso ljudje nič drugačni kot drugod. Evropa je postala strah. Mene tudi.

S. W.

KULTURNO KOMUNIKACIJSKI CENTER K & K
V ŠENTJANŽU V ROŽU

vabi na odprtje razstave del Joška Hrobatha

»Zamisli v kovini«

v soboto, 19. maja 2001, ob 20. uri, v kulturnem domu k & k

Ob odprtju razstave bodo sodelovali umetniki Marko Kobal (bariton), Tomaž Plahutnik (citre) in dramski igralec Tone Kuntner
Prisrčno vabljeni!

15. MAJ – PODPIS ADP

Končno izpolniti odprte točke 7. člena

V torek, 15. maja, je minilo 56 let od podpisa Avstrijske državne pogodbe. V njenem 7. členu so zajamčene pravice koroških in štajerskih Slovencev ter gradiščanskih Hrvatov.

Ob tej priložnosti je predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Bernard Sadovnik opomnil na doprinos koroških Slovencev in ubeseditel rešitev odprtih manjšinskih vprašanj.

Koroški Slovenci so s svojim oboroženim uporom proti nacionalsocializmu prispevali velik delež k podpisu državne pogodbe, ki je pomemben mednarodni dokument za Avstrijo, ter za koroške in štajerske Slovence in za gradiščanske Hrvate.

V členu 7 državne pogodbe so zapisane obveznosti države in zajamčene pravice manjšin, zdaj je vsa odprta vprašanja treba izpolniti v duhu sopolpisnic pogodbe in v dialogu. »Samo, če bojo vsi udeleženci odkrito pripravljeni pomagati, da se zagotovi obstoj ogrožene narodne skupnosti in se zavzeti za uresničitev manjšinskih zaščitnih določil, bo mogoče ohraniti tisto kulturno in jezikovno pestrost, h kateri se Avstrija priznava v svoji ustavi«, je še naglasil Sadovnik.

VARČEVALNI UKREPI

Ogrožena šola v Slovenjem Plajberku in z njo vaška skupnost

V Slovenjem Plajberku šole nočejo dati. Po načrtih deželne vlade naj bi šola bila le še podružnica boroveljske šole. S tem, za prebivalce povsem nerazumljivem in nesprejemljivem koraku hoče deželna vlada očitno privarčevati toliko, da bi se poznalo v deželni kasi.

Šola v Slovenjem Plajberku sodi med majhne šole, kjer število otrok nikakor ne doseže v šolski noveli zapisanega praga 30 šolarjev. Ta prag pa je po načrtih deželne vlade edini kriterij za obstoj samostojne šole.

Predlog ekspoziture pa Plajberžanov ne prepričuje. Zelo se namreč zavedajo, da je to le prvi korak do dokončne ukinitve šole. In ko bo ukinjena še ta pomembna vaška in krajevna identifikacijska ustanova (lastnega župnika že leta nimajo več), bo vaška skupnost dokončno ogrožena. Na koncu tega procesa je neizogibno odseljevanje in osamitev nekoč tako živahnih dolin in grap.

Plajberžani vsekakor upajo, da bo šola obstala. Mnenja so, da se razvoj vasi in družbe ne sme gledati skozi prizmo črnih ali rdečih števil.

SPD EDINOST
IN GOSTILNA DOM

vabita na
**dalmatinski
večer z žensko
klapo z
otoka Vis**

v petek, 25. maja 2001,
ob 20.30
v Kulturni dom v Pliberku

Prisrčno vabljeni!

VIŠJA ŠOLA ZA
GOSPODARSKE
POKLICE
V ŠENTPETRU
PRI ŠENTJAKOBU

vabi na

SKLEPNO PRIREDITEV
OB ZAKLJUČKU ŠOLSKEGA
LETA
POD GESLOM

»Jezik je
življenje«

v petek, 18. maja 2001,
ob 19.30
v prostorih šole

Prisrčno vabljeni!

Nihče se ni odpovedal poti do ustavnega sodišča

V razpravi o rezultatih okrogle mize so nekateri menili, da smo se predstavniki osrednjih organizacij s podpisom komunicirali s pritožbam pri ustavnem sodišču. To seveda ne drži. V avstrijskem pravnem redu je jasno definirano, da ima vsak posameznik pravico – potem ko je izčrpal vse pravne instance – sprožiti postopek pred ustavnim sodiščem. Samo ustavno sodišče je v eni odločitvi celo zapisalo, da ga ne zanima mnenje zastopniških organizacij, temveč izključno stališče tistega, ki se pritoži pred ustavnim sodiščem. Zato se mi zdijo kritike na ta račun popolnoma zgrešene. Dejstvo je, da so posamezniki dosegli pred ustavnim sodiščem pomembne odločitve. Odvetnika Serajnik/Prugger sta izbojevala javno dvojezično ljudsko šolo v Celovcu (družina Messner), odvetnik Prugger je dosegel dvojezični pouk v četrtem razredu ljudske šole in odvetnik Vouk je dosegel odločitev ustavnega sodišča v zadevi slovenskega uradnega jezika. In v zadevi dvojezičnih topografskih napisov (sprožil odvetnik Vouk) je pričakovati odločitev ustavnega sodišča še v tem letu. Za pot izbojevanja naših pravic pred ustavnim sodiščem smo se odločili v osemdesetih letih po polomu v šolskem vprašanju in rezultati dajejo prav tistim, ki so to pot začrtali.

Na okrogli mizi se torej nisimo odpovedali poti do ustavnega sodišča – kaj takega tudi ne bi mogli – temveč smo se dogovorili, da bo deželna vlada do poletja izpolnila paket, za katerega smo se dogovorili lansko leto in da bomo nadaljevali razgovore o vseh nadalj-

njih odprtih vprašanih manjšinske zaščite. Rezultati takih razgovorov bodo odločali o tem, ali bo kak posameznik ponovno sprožil postopek pred ustavnim sodiščem. V dani situaciji pa je treba ugotoviti, da smo v najpomembnejših vprašanih člena 7 ADP (šolstvo, uradni jezik in če še prištevamo bodočo odločitev o dvojezičnih topografskih napisih) dosegli pred ustavnim sodiščem vse, kar se je doseči dalo. (V zadevi kvalifikacije ravnateljev na območju dvojezičnega šolstva, se bodo morali prizadeti učitelji posluževati upravnega sodišča).

Zaradi zgoraj navedenega se mi zdijo kritike glede ustavnega sodišča neutemeljene. Načelno vprašanje pa je seveda, ali je pot razgovora pravilna ali ne. V danih političnih okoliščinah ne vidim drugih alternativ. Kaj bi bile možne alternative? Trezno je treba ugotoviti, da so se politični okviri za naše delo spremenili. Metode sedemdesetih ali osemdesetih let se mi ne zdijo obetavne. Eskalacija konflikta na nivoju »objavljenega mnenja«, torej medijev, brez ustreznega sodelovanja terena, ni perspektivna.

Na drugi strani pa je treba videti tudi spremembe, ki izhajajo iz širših integracijskih procesov. Učenje jezikov, tudi jezikov sosedov, narašča. Sodelovanje preko meje tudi. Te možnosti bo treba bolj izkoristiti. Na nivoju manjšinskih pravic pa bo treba vztrajati na uresničitvi odločitev ustavnega sodišča in na drugi strani ustvarjati konstruktivno vzdušje, da se bodo ljudje teh pravic tudi posluževali.

Marjan Sturm

Nazaj v mnoga desetletja

Te dni smo brali od deželnega glavarja, predstavnikov v deželnem zboru zastopanih strank, predstavnikov koroških Slovencev ter KHD in KAB podpisano »pogodbo« o nadaljevanju začete dialoga, ki naj privede do reševanja le nekaterih odprtih vprašanj ter starejših in novejših obljub. Podpisani papir da misliti. Se odpira možnost poštenega sodelovanja, ali je insceniranje dialoga le spretno taktiziranje in zavlačevanje po preizkušnih receptih.

Sprašujem se, kakšne so naše pravice? Moramo zanje vljudno prositi, da dobimo vsaj drobtinico tega, kar je npr. razsodilo ustavno sodišče? More takšen »dialog« biti napredek? Ni druge poti?

Kako pa danes?

KHD in KHB delujeta po drugi svetovni vojni v smislu »varovanja ogroženih pravic nemško govorečega prebivalstva«, kar je poskus spreobračanja neresnice v resnico. Pri svojem na-

rodnostno-političnem delu se pogosto ravnata po reku: Laže je verjeti stokrat slišani laži, kot pa resnici, ki jo slišiš le enkrat. Legitimacije za svoje delovanje nimata, a vseskozi dosti podpore nemškonalno usmerjenih koroških politikov in gospodarstvenikov. Izjavljata, da se obrambni boj še vedno bije, kar razumem kot vojno stanje s Slovenci. V vsaki vojni pa nekdo nekoga uničuje.

Diskusiji o manjšinski politiki v Velikovcu in Dobrli vasi (Haider, Feldner, Schretter) sta potrdili staro politično linijo KHD in KAB. Da ostanejo s svojimi mnenji med sabo, predstavnikov prizadetih niso povabili za diskusijsko mizo. Nekaj propagandnih neresničnih izrekov: Med manjšinci so ljudje, ki nočejo miru! Provocirajo se izgrede! Krajevni napisi – čista provokacija! Koncerta po željah je konec! Nekje so meje! Dosežen je višek (slovenskih zahtev!) in podobno. Nekateri tako izražanje označujemo kot

Poniževalni dialog s hujskaškim nabojem

Rezultat okrogle mize v zadevi manjšinske politike na Koroškem z dne 8. maja pri koroški deželni vladi je izjava o namenih za dialog, ki je, kakor je zapisano v prvi točki, »doslej prinesel zelo pozitivne rezultate«. To, kot vse ostale točke skupne izjave, sta podpisala tudi oba predsednika osrednjih političnih organizacij koroških Slovencev.

Zaenkrat še pogrešam pozitivne rezultate, dobro pa se spominim lanskoletnega dogovora slovenskih osrednjih političnih organizacij, da bodo odslej naprej manjšinska vprašanja reševali konsensualno s koroškimi Slovenci. Minulo je trideset let, spremenilo se ni nič. Edini konsens, ki je doslej konkretno zanesen, je ostal dialog, na katerega sta Sadovnik in Sturm pristala. Z dialogom brez konkretno zaznavnih rezultatov nekaj ne more biti v redu, ob tem pa se stavlja vprašanje, kje so meje dialogiziranja, če je slovenski jezik v vedno bolj zaskrbljivem položaju. Dialog očitno postaja uspešna retorična formula za prikrivanje dejanske situacije in servilni molk koroških Slovencev, ob tem pa se deželni glavar ponaša, da »Evropa danes Koroško lahko označuje s čisto vestjo kot zgledno v vprašanih manjšinske politike«.

Izterjanje pravic koroških Slovencev s pravnimi postopki v okviru avstrijskega ustavnega sistema je bila doslej vsekakor uspešna pot. Iz formalno-pravnega vidika smo si koroški Slovenci le nekaj priborili. Toda prav ti uspehi so postali tarča napadov deželnega glavarja in nemško nacionalnih krogov. Deželni glavar je znan po tem, da zna glasno razmišljati tudi o spremembi avstrijske ustave, če mu ta ni več po godu. Tako je to storil prav v danem trenutku pred množico pristašev KHD in KAB v Velikovcu, da bi pomagal ustvarjati ustrezno (politično zaostreno) vzdušje pri ljudskem štetju. Nepreslišno se pojavljajo stare ustrahovalne nemškonalne parole na letakih po gospodinjskih južne Koroške in svarijo pred slovenizacijo. Vodstvo koroških Slovencev pa pomirja, da v tem primeru ne gre

za ugotavljanje manjšine, ampak samo za vprašanje po občevalnem jeziku. Čeprav to formalno drži, je odločilno vprašanje, kako daleč lahko sega svoboda hujskanja KHD in KAB, da bi južnokoroško prebivalstvo zatajilo slovenščino kot občevalni jezik!?

Zdi se mi, da konkretni politični dogodki prehitujejo medijsko učinkovito prezentiranje »pozitivne rezultate«, ki naj bi jih doslej menda prinesel dialog. Zato mislim, da je neodgovorno s strani vodstva koroških Slovencev, če popusti uradni koroški politiki v tistem vprašanju, kjer smo prav zaradi neomejeno večnega dialoga brez rezultatov morali iskati pravne poti za naše pravice. Lahko mi kdorkoli govori, da imamo koroški Slovenci tudi v bodoče vse možnosti za pritožbe na ustavnem sodišču, pa je vendarle druga točka skupne izjave, ki govori o nadaljevanju dialoga namesto uveljavljanja pravnih postopkov, nevzdržna in poniževalna. Kaj tak pristonek vodstva koroških Slovencev pomeni »atmosferično«, je zaznavno znotraj manjšine, ker manjšini sami jemlje politično voljo in diferenciran pristop do reševanja odprtih manjšinskih vprašanj. Očitno je tako, da ni več diferenciacije, kaj je zakonsko zapisana pravica in kaj uresničitev le-te. V primeru dvojezičnih tabel je to zadržanje vodstva koroških Slovencev očitno: zakon o narodnih skupnostih iz leta 1976 in uredba iz leta 1977 predvidevata še nekaj dvojezičnih tabel, ki še niso postavljene. Čeprav je ta zakon restriktiven, ker ne upošteva celotnega dvojezičnega ozemlja in v politični interpretaciji pomeni pristonek na zahteve KHD in KAB, je prava ironija zgodovine v tem, da se vodstvo koroških Slovencev ponaša s pripravljenostjo KHD in KAB, ki da sta pripravljena zakon akceptirati in na ravni prizadetih občin uvesti dialog. Več kot naivno je verjeti, da bosta Feldner in Schretter prepričala občine o potrebnosti dvojezičnih tabel! Namesto da bi samozavestno rekli, da je treba zakone spoštovati in uresničevati. Če

smo pravna država, pa vendarle zakoni veljajo za vse državljane!

Protislovenska politična realnost na Koroškem nas očitno prehitava. Papir pozitivnih razsodb ustavnega sodišča je trepežen. Kakor vidimo, je trepežna tudi odločitev, da je zakon o narodnih skupnostih oz. njegova 25 % klavzula protiusstavna. Deželni glavar je dovolj spretten, da ponuja za uporabnike slovenskega jezika v javnih upravnih južne Koroške po potrebi »leteče« tolmače, prav tako je že nakazal možnosti, katere dvojezične šole niso rentabilne, katera krajevna sodišča odveč ... Ne bi kazalo k tem stvarnim vprašanjem izdelati konkretnen katalog, predvsem pa si delati preglavice o tem, kako bi razvijali in ustvarjali tak odnos do slovenskega jezika v deželi, da bi ga z dosledno uporabo v javnosti tudi sami prepričljivo spoštovali. V drugačnem primeru tudi letenih tolmačev ne bomo potrebovali!

Skupna izjava iz zadnje okrogle mize pri koroški deželni vladi je dosegla tudi svoj kratkoročni namen: medtem ko KHD hujska, da naj Korošci pri ljudskem štetju ne vnesejo slovenščine kot občevalni jezik, vodstvo koroških Slovencev dialogizira s temi hujskači in pristaja na tendenčne obljube, ki so v popolnem nasprotju z najnovejšimi Haiderjevimi izjavami, da ne bo nobenih dodatnih dvojezičnih tabel in da ne bo prišlo do razširitve veljavnosti slovenskega uradnega jezika na dvojezičnem ozemlju.

Kaj v danem trenutku storiti? Če nič drugega, je pametno, da z vsemi razpoložljivimi pravnimi mehanizmi onemogočimo hujskanje KHD. Zato sem se tudi sam odločil, da tožim KHD zaradi hujskanja in pozivanja k neresničnemu navajanju podatkov o občevalnem jeziku v zvezi z ljudskim štetjem na osnovi § 9 zakona o ljudskem štetju pri okrajnem glavarstvu.

Naj bo to skromen prispevek, da se bomo koroški Slovenci v dialogu videli tudi še sami sebe.

Janko Malle

hujskanje proti sodeželanom, oživljanje rasizma in sovraštva ter namerno trosenje laži. Takšna taktika lahko služi zastraževanju koroških Slovencev in žuganju proti Dunaju. Tudi to ne bi bilo nič novega. Vse smo že imeli.

Za KHD in KAB je npr. celo dvojezično vabilo k vpisovanju prvošolcev na dvojezični ljudski šoli v Galiciji »nacionalistična akcija« proti kateri je »treba nastopiti«, ker pomeni »nadaljnji korak k slovenizaciji« in »ne služi mirnemu sožitju«. Zdi se mi, da kdor hujska proti življenjskim potrebam koroških Slovencev ter jih hoče, kot v preteklosti, onemogočiti, ne

more biti prijatelj koroških Slovencev.

Dialog uradna Koroška – koroški Slovenci

Ni mi jasno, ali se nahajamo po približno letom dni sredi konstruktivnega dialoga ali naj sestajanje le ustvari videz dialoga. In kot rezultat stanje, ko dopuščamo, da se odredimo celo pravnim korakom, oblasti pridobimo nekaj let na času in čakajo trenutka, ko nam mnogokaj, celo po ustavnem sodišču prisojenega, lahko preprečijo.

K dialogu ni alternative – pravimo. Res je tako. A preveriti bo treba, če je to, kar se dogaja, dialog. Zdi se mi, da Duden ali

Brockhaus dialog definirata povsem drugače. Pri dialogu gre za spoznavanje in ovrednotenje stališč. Predpogoj za pošten dialog pa je pripravljenost pogovornih partnerjev za reševanje odprtih vprašanj. Za uresničitev razsodb ustavnega sodišča dialoga niti ni treba več, saj je zadeva rešena. Na vsak način je skrajno nepošteno, če eden od pogovornih partnerjev v času, ko teče »dialog«, zabavlja na drugega, kar se vseskozi dogaja. Ravno zaradi tega dvomim, da se kot dialog poimenovano dogajanje lahko imenuje dialog. Dialoga namreč ne pojmem po vzorcih na Balkanu ali Bližnjem vzhodu. Franc Kukovica

Srhljivi tematiki «Koroški nacisti in pokoli na Poljskem» je bil namenjen simpozij, ki ga je minulo nedeljo, 13. maja, priredila celovška Musilova hiša. Kljub materinskemu dnevu ali pa morda tudi zategadelj je bil obisk izredno dober, pričakovanja poslušalcev so bila oprijemljiva in številna vprašanja so pokazala, kako pomembni in važni so taki znanstveno podprti shodi za razkrivanje in doje-manje često najosnovnejših re-snic in dejstev iz tega krvavo-mračnega obdobja človeštva. Za marsikoga boleče, da, celo provokantno in zato odvečno pa je dejstvo, da so prav Korošci igrali vodilno vlogo pri enem največjih pokolu v zgo-dovini človeštva, da so Korošci bili šefi tega poboja. Danes bi rekli, da so se Korošci izkazali kot profesionalci svoje stroke.

Simpozij se je pričel s pre-tresljivim filmom Wernerja Koflerja o iskanju imaginarnih pi-salnih miz storilcev na kraju bivšega kaceta. Umetniški uvod v simpozij pa je bila izvedba predstave »Tanzcafe Treblinka«.

Dežela, ki odklanja spomin

Vodja zgodovinskega inštituta na celovški univerzi Günther Hödl je ostro obsodil pomanjkanje spomina dežele na bistvene dogodke mlajše zgodovine, čeprav so njeni »junaki« (Globočnik, Lerch, Karl Hofbauer,

KOROŠKIH NACISTI IN POKOLI NA POLJSKEM

Sodelovali na vodilnih mestih

Paul Gasser, Karl Tiefenthal, Helmut Pohl, Reinhold von Mohrenschild in drugi) znani. Teh segmentov zgodovine na Koroškem ne priznavajo, ko da jih ni. Prav zato je važno in nujno, da se Koroška končno sooča s to zgodovino, da razčisti, kje vse so bili Korošci vpleteni. Mimo te zgodovine ni poti.

Odilo Globočnik

Eden najuglednejših koroških nationalsocialistov in najhujših vojnih zločincev je Odilo Globočnik. Predstavil ga je Siegfried J. Pucher, ki je v založbi Drava izdal doslej najtemeljitejše delo o Globočniku. Sin avstroogrškega oficirja z družin-

skimi koreninami v Ljubljani in Vršacu se je rodil v Trstu, do-raščal pa na Koroškem in v St. Pöltnu. Koroška ni postala le njegova druga domovina, tu je prišel v stik z nacionalsocializmom in v tej deželi se je začela njegova politična kari-eriera. Skupaj z gauleiterjem v ilegali Klausnerjem in poznejšim gauleiterjem Rainerjem je tvoril tako imenovano koroško trojko, ki je bila najbolj udarna skupina med avstrijskimi naci-sti in je uživala priznanje Hit-lerja in Himmlerja. Globočnik je po okupaciji Avstrije leta 1938 postal dunajski gauleiter, a že januarja 1939 odstavljen. 9. novembra 1939 ga je Hein-

rich Himmler imenoval za vod-jo SS in policije v distriktu Lublin v generalnem guverne-mentu (Poljska). Ta distrikt je postal »vežbališče za prihodnjo ureditev vzhodne Evrope«, ali drugače povedano: tu so se naci-sti učili industrijskega uniče- vanja ljudi.

Iz Lublina v Trst

Po smrti Reinharda Heydricha, zloglasnega vodje nacistične varnostne službe SD, je Glo-bočnik prevzel tudi vodstvo »akcije Reinhard«, to je siste-matično uničevanje vzhodno-evropskih Judov.

V svoj štab je Globočnik vključil številne Korošce, ki jih je še poznal od doma. Med nji-mi je bil tudi Ernst Lerch, ki je bil njegov osebni adjutant in vodja judovskega referata v distriktu.

Stuhlpfarrer. Pokol Judov je postal sinonim za genocid na osnovi rase, s čimer je ta geno-cid bil tudi legitimiran. Uvodo-ma je predavatelj pojasnil avstrijski in nemški odnos do te dobe. Avstrijci so pri tem geno-dicu bili udeleženi na vodilnih mestih, kar mnogi še danes taji-jo. V času, ko so v Nemčiji že potekali procesi zaradi masov-nih pobojev, je avstrijsko pra-vosodje obtožence takšnih po-kolov oproščalo krivde, razis-kovalni znanosti pa so metali in še mečejo polena pod noge, jo ovirajo. Avstrijski zgodovinarji so se premalo soočali z dejanji avstrijskih nacistov v okupira-nih deželah in območjih. Pred-vsem na Poljskem so avstrijski nacisti zagrešili številne in nad-vse gnusne zločine.

Po okupaciji Poljske jih je ča-kalo novo delovno področje:

Walter Manoschek

Karl Stuhlpfarrer

Siegfried J. Pucher

Gitta Sereny

TRŽAČAN BORIS PAHOR BRAL V CELOVCU

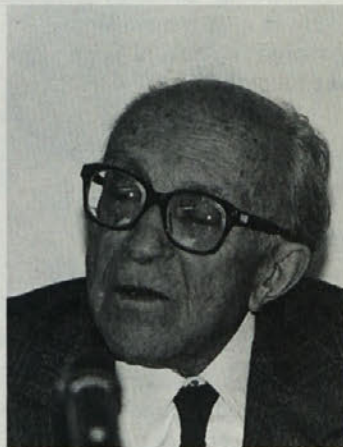
Dolge sence spomina na grozo »Nekropole«

Mesec maj, mesec obletnice konca druge svetovne vojne, je tudi mesec intenzivnega spominjanja na grozote zločinov v imenu rase in nemškega, odnosno germanskega nad-človeka. S časovnim odmika-njem teh dogodkov v zgo-dovinske dimenzije pa postajajo njihove sence vse daljše in vse bolj izostrene ter izpovedne. Svoje h temu obstajanju in uveljavljanju spominjanja pri-speva tudi spominska literatura, zapisi preživelih.

V vrsti tistih, ki so, in to v najbolj grobem ter nagem po-menu besede, PREŽIVELI pekel nacističnih uničevalnih taborišč, stoji tudi Boris Pahor, tržaški kronist fašističnega in nacističnega nasilja nad pri-morskimi Slovenci, pisatelj, ki ga celovški univerzitetni profesor Klaus Amann uvršča v sam svetovni vrh avtorjev in piscev o grozotah v kacetih.

8. maja, na ta pomenljivi zgodovinski dan, je Boris Pahor bral v Musilovi hiši v Celovcu. Bral je iz svoje knjige »Nekro-pola«, ki je spominsko posveti-lo crkvanju in preživetju v ka-cetih Bergen-Belsen, Dachau, Natzweiler. Na začetku krvavega pota skozi taborišča pa stoji koroški rabelj s svojo esesovsko in policijsko elito izurjenih klavcev in pokončevalcev tlačanih narodov: Odilo Glo-bočnik. Ta višji esesovski in policijski führer za »adriatisches Küstenland« je namreč

po nalogu Himmlerja na Pri-morskem vzpostavil krvav režim, da bi dokončno uničil Jude in uporniške Slovence. Isti Globočnik je svoj morilski moj-strski izpit opravil v Lublinu na Poljskem kot vodja »akcije Reinhard«. Okoli 2 milijona Ju-dov je dal pobiti. In zdaj je bil v Trstu. Leta 1944 so Nemci, ki jim je zapovedoval ta Korošec, zaprli tudi Borisa Pahorja.

Boris Pahor

Prav zaradi te povezave je prav, da je Boris Pahor prišel na Koroško.

Knjiga »Nekropola«, ki je nedavno izšla v nemščini pod naslovom »Nekropolis«, je nastala po obisku kaceta Natzweil-er leta 1960. Natzweiler je bil koncentracijsko taborišče na Alzaškem, kjer so umirali tudi številni Alzačani nemškega rodu, ki pač niso nasledili liman-cam nacistične propagande. Tu

so umrli tudi mnogi Francozi, tu so trpeli tudi Slovenci.

Knjiga je spominska reflek-sija na taborišče, v njej se vrsti-jo slike in podobe, ki so v piscu vzstajale iz spomina, ko je ho-dil po nekdanjem taboriščnem arealu.

Boris Pahor je tudi v Celov-cu ostal zvest svoji vlogi iskrene in poštene priče časa, ki je prav zato nekaterim hud trn v peti. Izrazil je upanje, da bo mladina došla nesmisel uniče- vanja telesa in duha in na tem spoznanju ustvarila nov svet. Prav tako je izrazil upanje, da bo prav nemški narod, ki je doživel to tragiko krvoloka in se je zaveda, jutri iz svoje no-tranje duhovne moči dal in ponudil nekaj pozitivnega, ka-kor je (za)dal hudega človeštvu.

Obsodil pa je Pahor neraz-čiščen odnos Italije do njene okupatorske in nasilniške zgo-dovinske odgovornosti za zlo-čine nad Slovenci, saj noben italijanski vojni zločinec nikoli ni bil obsojen za svoja dejanja. Žal pa se tudi nova Slovenija nikoli ni pobrigala, da bi Evro-pa spoznala italijanski dolg in odgovornost.

To in pa dejstvo, da se je Hitler učil pri Musolliniju (faš-isti so že leta 1920 uničili Slovenski dom v Trstu), je del zamolčane evropske zgodovi-ne. S svojimi zapisi, tudi z Nekropolo, Boris Pahor mukoma odstira molk. To pa boli.

Franc Wakounig

Žetev je bila grozna: do sre-de leta 1943 so Globočnik in njegovi pomagači pobili okoli 2 milijona Judov. Za to industrij-sko ubijanje so zgradili štiri ta-borišča: Belzec, Sobibor, Maj-danek in Treblinka, ki so bila res samo klavnice.

Kavarnar Ernst Lerch

Po končani »akciji Reinhard« oz. po kapitulaciji Italije sep-tembra 1943 je Globočnik s svojim štabom prevzel novo odgovornost: postal je policijski in varnostni šef na Primor-skem s sedežem v Trstu. Tabo-rišče Rižarna je dramatičen do-kument tega delovanja.

Po vojni je Globočnik zbežal nazaj na Koroško, kjer so ga bli-zu Belega jezera ujeli Angleži. Še preden so ga mogli zaslišati, je napravil samomor: pregriznil je ciankalijevo kapsulo.

Najožji Globočnikov sodela-vec je bil celovški kavarnar Ernst Lerch. V tridesetih letih je postal nacist in v okviru Koroške vodil strankino tajno službo. Lerch je, kot je povedal Walter Manoschek, bil desna roka Globočnika. Kljub temu po vojni nikoli ni bil obsojen: predvsem zaradi nepripravlje-nosti avstrijskih preiskovalnih in sodnih organov. V sedemde-setih letih 20. stoletja so konč-no proti njemu sprožili proces, a ga že po nekaj dneh preložili in potem sploh ustavili. Lerch je umrl kot ugledna celovška purgarska osebnost.

Akcija Reinhard in Korošci

O pokolih Judov na Poljskem je spregovoril ordinarij za zgo-dovino na celovški univerzi Karl

tamkajšnji Judi. Zdaj se je ponu-dila priložnost za uresničitev načrtov »dokončne rešitve ju-dovskega vprašanja«, generalni guvernement je bil idealni kot za to početje. Delo in pristojnosti so bile jasno dodeljene: civilna uprava je skrbela za organizacij-ske pogoje, policija in SS pa za tehnični potek (ureditev taborišč smrti). Višek genocida je bila akcija Reinhard, ki se je pričela 16. marca 1942 in je trajala do-bro leto. Auschwitz je postal svetovni simbol holokavsta.

Pogovori z zločincem

Simpozij je zaključil pogovor z Gitta Sereny, avtorico knjige »Am Abgrund«, v kateri je ob-delala 70 ur pogovora z vojnim zločincem, Globočnikovim vo-dilnim sodelavcem pri »akciji Reinhard«, Franzem Stanglom, rojenim v Zgornji Avstriji. Po vojni je Stangl, ki ima na vesti okoli 900.000 Judov, zbežal v Brazilijo, ki ga je pozneje iz-ročila Nemčiji. Stangl je bil na procesu v Düsseldorfu obsojen na dosmrtno ječo.

Serenyjeva je odločno zavr-nila trditve, da so ljudje kot Stangl banalneži. »Ljudje, ki umorijo dva milijona ljudi, niso banalni, tudi ne inteligenčno podhranjeni suroveži«. Razlika med Eichmannom in Stanglom je po njenem ta, da je Eich-mann bil tako imenovani »pisar-niški storilec«, Stangl pa je pri pokolih sodeloval. Serenyjeva je rekla, da so jo vselej zanimali prav storilci. Hotela je priti na dno njihovim motivom. Ni-koli pa jih ni skušala obsojati, kajti »te pravice nimam«.

Franc Wakounig

Pretekli četrtek je bila v Kulturnem in komunikacijskem centru v Šentjanžu v Rožu predstavitev res zanimive publikacije v knjižni obliki Avstrija in njeni Slovenci, zbir referatov, strokovnih in znanstvenih prispevkov člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Janka Pleterskega. Knjigo je že v lanskem letu izdal Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani, prispevki pa obravnavajo obdobje od leta 1945 do 1976.

Dokaj množično občinstvo je uvodoma pozdravil poslovodja Slovenske prosvetne zveze dr. Janko Malle in ob tem poudaril pomen knjige Janka Pleterskega Narodna in politična zavest na Koroškem 1848–1914 iz leta 1965, ki jo je pod naslovom Slowenisch oder Deutsch leta 1995 v nemščini izdala založba Drava v Celovcu.

Mag. Boris Jesih, znanstveni sodelavec na ljubljanskem inštitutu, je knjigo uredil, poslušalcem pa je tudi predstavil avtorja in nastajanje te knjige, kateri sta botrovali tudi 80-letnica koroškega plebiscita in 75-letnica Inštituta za narodnostna vprašanja.

Kot dodatek tekstom Janka Pleterskega je v knjigi objavljen tudi daljši prispevek dr. Avguščina Malleja, ravnatelja

S predstavitev: z leve mag. Boris Jesih, dr. Janko Pleterski, dr. Avguštin Malle in dr. Janko Malle

PREDSTAVITEV V K & K CENTRU

Avstrija in (njeni) Slovenci

Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, Aktualna razmišljanja za današnji čas in za bodočnost, ki s slovenske strani na Koroškem dopolnjuje, razlaga, potrjuje in aktualizira avtorjeve trditve. Malle daje s tem knjigi pečat kontinuitete, saj nekako potegne črto dogajanja še za 25 let naprej in se kritično odziva tudi na sedanje dogajanje v koroški, avstrijski in tudi politiki predstavnikov slovenske narodne skupnosti.

Avtor Janko Pleterski je o knjigi menil, da v bistvu ni znanstveno delo, da je bolj zgodovinski opis. Ponovil je v uvodu zapisano besedilo, da je to zgodba besedil. »Pisal sem jih v ozračju tesnobe pričakovanja, kdaj in kako bodo na Koroškem izničene ugodnosti, ki jih je po vojni Avstrija slovenskemu življu zagotovila in obljubila. Osamosvojena Avstrija je izničene kmalu res dopustila. Sproščeno se je mogla udeja-

njati nova pokoritev slovenskega življa, kolikor ga je v deželi še preživelo. Po vsej sili so mu v ta namen hoteli vtisniti – kakor se je izrazil 'slovenji doktor' Franc Petek – pečat 'padlih angelov', pečat nepreklicne domovinske zavrženosti. Le kdor se javno odreče pravicam svojega jezika in kulture v deželi, se utegne odrešiti.«

Od 13 prispevkov, objavljenih v tej knjigi, jih je kar enajst nastalo v obdobju do leta 1976, zato je zgodovinski zaokrožen s to letnico. Posamezni prispevki zgodovinsko in narodno vsaj nekoliko osveščenu odgrinjajo zastrto in pogosto temnačno preteklost in mu dajejo vtis povezanosti in nadaljevanja dogodkov, ukrepov, političnih sprenevedanj uradne avstrijske in koroške politike in njenih dejanskih ustvarjalcev, nemškonalnih sil na Koroškem. Ni treba biti posebno zgodovinsko in znanstveno podkovan, pa že začutiš, kako se je po letu 1955, po podpisu Avstrijske državne pogodbe, ponovno vse obrnilo proti koroškemu Slovincem, kako načelni, neobzirni, toda vztrajni so bili ukrepi za izničenje njihovih pravic. V tem oziru Pleterski znanstveno in tehtno, vzročno-posledično analizira avstrijsko povojno prizadevanje za ohranitev Koroške v okviru

Avstrije, odredbo provizorične deželne vlade v oktobru 1945 o dvojezičnem šolstvu, sklicevanje na vzorno ureditev v pogajanjih z zavezniki, slab in zmeden spomin tedanjega avstrijskega zunanjega ministra Karla Gruberja, uvedbo pravice staršev, ki jo je Avstrija ob zakonitvi nove ureditve pouka v koroških ljudskih šolah v letu 1959 potegnila iz tretjega predala Konvencije o človekovih pravicah Združenih narodov in se mednarodnopravno skrila za njo. Dejansko pa je s tem osnovno pravico otrok, da so poučevani v materinskem jeziku, preprečila kar dvema tretjinama slovenskih učencev. V več prispevkih Pleterski tudi zelo analitično obdela prefriganost popisne zakonodaje, ki je imela namen – in to ji je tudi uspelo – z devetimi kategorijama pogovornega jezika Slovence zdecimirati na najnižje možno število.

Avtor vzame pod drobno gled tudi avstrijsko manjšinsko zakonodajo, jo znanstveno in primerjalno analizira in prihaja do osnovnega in načelnega zaključka, da je diskriminatorna.

Knjiga Avstrija in njeni Slovenci pa ni zanimiva le za zgodovinarje in družbene in politične predstavnike koroških Slovencev, za katere bi morala biti obvezno branje, temveč je poučno čtivo tudi za vse, ki se vsaj malo zanimajo za položaj na Koroškem. Nabavite si jo lahko v Naši knjigi v Celovcu.

Ob prebiranju prispevkov, analiz, ob spoznavanju kontinuitete protislovenskega koroškega in avstrijskega ravnanja sem nekako podvomil v pravilnost naslova. Namreč vsebinsko gledano. So za Avstrijo Slovenci res njeni Slovenci, kajti če so, je njeno ravnanje z njimi še bolj neobzirno mačehovsko. Zato tudi oklepaj v naslovu!

Jože Rovšek

TINJE/ELITE IN NARODOVANJE

Milijoni tiskovin Mohorjeve družbe

V seriji zgodovinskih predavanj v tinjskem domu se je literarni zgodovinar in urednik Hanzi Filipič ukvarjal z vlogo literature pri oblikovanju slovenske nacionalne zavesti na Koroškem v 19. stoletju.

Z uvedbo osnovnih državljskih pravic leta 1867 (pravica do svobodnega pisanja, izražanja, zbiranja, enakovrednosti narodov, ustanavljanja društev itd.) je dobilo slovensko nacionalno gibanje nove možnosti za mobiliziranje širših ljudskih množic. Izraz tega razvoja je bilo taborsko gibanje, ki je zajelo tudi Koroško. Z demokratizacijo volilnega prava se je število državljanov, ki so posredno vplivali na politiko, znatno povečalo (1907 splošna volilna pravica za moške, po 1. svetovni vojni tudi za ženske).

Načrtno delo

S ponovno ustanovitvijo Mohorjeve družbe leta 1860 je postal Celovec organizacijsko središče slovenskega kulturnega in literarnega snovanja. Veliko zaslug imajo Anton Janežič, ki je izdal kar nekaj literarnih revij (Slovenska Bčela, Slovenski Glasnik, Slovenski prijatelj, Slovenska slovnica itd.), Andrej in Lambert Einspieler, A. Martin Slomšek, brata Ehrlich, Janko Brejce, Valentin Podgorc in številna slovenska duhovščina, ki je zavzeto organizirala društvene

člane in skrbela za širjenje tiskovin.

Široka ponudba

Knjižni program in izdajanje tiskovin sta bila zasnovana zelo široko in sta zajela vse družbene sloje, od akademika do kme-

Predavatelj Hanzi Filipič Foto: Stukelj

ta. Od leta 1860 je izhajal Kalendar z raznimi poučnimi, leposlovnimi spisi, povestmi, črticami, potopisi itd. Mohorjeva je izdajala vrsto izdaj Slovenske slovnice, slovarje, praktične in strokovne knjige. Drugi pomembni steber knjižnega programa so bile »Slovenske večernice«, ki so se razvile v posebno literarno zvrst, tako imenovano večerniško literaturo. V »večernicah« so objavljali pomembni tedanji slovenski pisatelji, med njimi Ivan Cankar, Josip Jurčič, Fran Erjavec, Fran

Levstik, Josip Stritar, Simon Gregorčič, Jakob Sket idr. Mohorjeva družba je redno razpisovala literarne nagrade in tako spodbujala k sodelovanju in pisanju. Leta 1871 je društvo ustanovilo lastno tiskarno, število članov pa je nenehno raslo. Leta 1860 je štelo društvo 295 članov, leta 1905 pa 6.438. Število članov pa je v naslednjih letih padlo.

Narodni pomen

Literarni program Mohorjeve je bil sicer katoliško konservativen, tradicionalističen in brez

večjih literarnih ambicij, toda brez dvoma zelo uspešen. Neverjetni porastek števila članov pa je zgovorno dejstvo, kako uspešno so tedaj duhovniki, redovniki širili tiskovine in mobilizirali ljudi na politični in nacionalni ravni. Izredni uspeh Mohorjeve družbe temelji na načrtnem delu in pa na osnovi učinkovitega in skrbno premišljenega programa, ki je nagoval vse plasti slovensko govorečega prebivalstva. Mohorjeva je s svojo poljudno znanstveno usmeritvijo veliko prispevala k izoblikovanju slovenske narodne zavesti na Koroškem in na celotnem slovensko govorečem ozemlju avstro-ogrške monarhije.

M. Š.

DUNAJ

Obisk lutkarjev s spevoigro

Že tretjič so nas spet obiskali lutkarji iz Celovca. Tokrat so bili na vrsti »Navihanci«, ki so v soboto, 12. 5. 2001, gostovali s spevoigro »Kužek in sonček«. Z jezikovno, igralsko, pevsko in plesno spretnostjo so mladinci iz Celovca pripravili številnim dunajsko-slovenskim otrokom vesel in razvedrilen popoldan. Posrečen nastop so dopolnili še živahna režija, pestra scena in gladko tekoča tehnika (glasba in osvetljava). Izredno dober obisk (nad 30 otrok!) je pokazal, da imajo take prireditve močan odmev.

Vsem sodelujočim (pa brez zamere, da ne omenimo vsakega posebej) izrekamo priznanje in zahvalo. Iskren »boglonač« velja Mariji Hartmann, ki je skrbela za brezhibno organizacijo in sponzorstvo, vodstvu študentskega doma Korotan, ki je dal na razpolago prostor, in društvu Fermata, ki nas je pogostilo z »mavžno«, staršem in otrokom pa za obisk.

Otroški popoldan sta uokvirila člana tamburaškega ansambla in nagrajenca nižjeavstrijskega glasbenega tekmovanja Niko (klavir) in Tobias (trobenta) Karal.

Koroškim rojakom pa kličemo: »Nasvidenje na Dunaju!«

Društvo Fermata

FRAN
STRUGARSTVO

Prodaja na **sejmu umetne obrti v Brežah/Friesach** v okviru deželne razstave v soboto in nedeljo **26. in 27. maja 2001**

Razstava „Umetnost v lesu“ v Tržiču (Slovenija) v Kurnikovi hiši od 20.4. do 21.5.2001

Stalna prodajna razstava v Šmihelu nad Pliberkom je **odprta v ponedeljkih in torkih** 9.00 - 12.00 / 13.00 - 18.00 in po dogovoru

Franc Merkač
A-9143 St. Michael/Šmihel 3
TEL. 0 42 35 / 44 1 22
e-mail: home@fran.at

www.fran.at

Na celovški trgovski akademiji 2 so v torek zvečer z obsežnim programom predstavili projekt, ki so ga šolarji izvedli na temo spoznavanja manjšin v državi, in izbrali so si Rome in Sinte.

V besedah in z diapozitivi so dijaki predstavili to manjšino v državi, njeno zgodovino in njen sedanji položaj. Obiskali so tudi romska društva na Dunaju in na Gradiščanskem, šli so v Mauthausen, nekaj pa jih je šlo obiskat Rome celo v Romunijo.

V hali šole je na stenah razstavljena dokumentacija romske zgodovine v Avstriji, raz-

SPOZNAVANJE MANJŠIN

Trgovska akademija 2 z zanimivim projektom

je Terezije, je l. 1725 izdal odlok, da je treba vse moške Rome pobiti, ženskam in otrokom pa odrezati uho! Njegova hči je odredila, da je treba materam odvzeti otroke izpod dveh let in jih dati v vzgojo drugam, pogromov je bilo nešteto. Neverjetno trpljenje in ogromne žrtve pa je zahteval čas nacionalsocializma.

z originalnimi romskimi pesmi.

Thomas Busch, sodelavec založbe Drava, je v intervjuju predstavil to družino. Mišo Nikolić st. je pripovedoval iz svojega življenja, nato pa je Ruža zapela in s svojim temperamentom razgibala občinstvo, ki se je po daljšem obotavljanju le odločilo, da bo zaplesalo ob ži-

Thomas Busch v intervjuju s pisateljem in glasbenikom Nikolićem

Mišo in Ruža Nikolić

stava, ki je visela že v parlamentu in po več drugih mestih. Na vsak način priporočamo ogled! (Hala HAK 2, Kumpfgasse v Celovcu) Razstavo sta predstavila Emmerich Gärtner in Andreas Lehmann. Grozljivo se berejo podatki o zasledovanju tega naroda: Karl VI. oče Mari-

Pri predstavitvi je sodelovala tudi založba Drava in z njenim posredovanjem se je na večer predstavila tudi družina Nikolić z Dunaja. Oče Mišo je pisatelj in glasbenik, mati Ruža priznana pevka, oba pa v zadnjih letih skupaj s sinovoma Mišom in Sašem nastopata kot ansambel

vih, pa tudi elegičnih zvokih ciganske glasbe, kot so rekli Nikolići sami. Radio Agora pa je celotno prireditev prenašal v živo.

Bogato založena stojnica s knjigami založbe Drava in z zgoščenkami je prav tako pritegnila ljudi. S. W.

VSAKA VAS IMA SVOJ GLAS

Večer petja in pesmi pri Cingelcu

Nekoč, nekaj se je po vaseh dosti pelo. Tega ne opisujejo le številni zapisi, pač pa je spomin na ta čas še živ med ljudstvom. Ker so več peli in prepevali, ljudje menda niso imeli časa za vragolije in neumnosti. No, to je mnenje, ki ga tu in na tem mestu ne bomo preverjali.

Vsekakor pa je preverljivo dejstvo, da je odmev na pevski večer, ki ga je v soboto, 12. maja 2001, pri Cingelcu na Trati priredilo Slovensko prosvetno društvo »Borovlje«, bil zelo velik.

Borovljanci so namreč vabili na koncert »Vsaka vas ima svoj glas«, ki so ga oblikovali domači in sosednji zbori in skupine. Že dalj časa je v društvu tlela zamisel družabnega večera z domačimi pevci in pevkami, kjer naj bi vsakdo imel možnost in priložnost za sodelovanje in nastop. Letos so se pričakovana uresničila, morda tudi zato, ker je dvorana pri Cingelcu res primeren ambient za takšno prireditev.

Za večer se je prijavil lep snopič nastopajočih. Poleg Kormornega zbora »Borovlje« in ženskega Kvarteta »Borovlje«, obe skupini sta članici domačega društva, so sodelovali še Kvartet iz Šmarjete, zbor glinjske vaške skupnosti/Dorfgemeinschaft Gleinach, Dekliški

zbor iz Slovenjega Plajberka ter Kozarjevi puebi iz Glinj.

Večer je za vse nastopajoče in za poslušalce, prišli so celo iz Podjune in zgornjega Roža, bil prijetno doživetje. Na začet-

ku, tako rekoč v »uradem« delu, je vsaka skupina zapela po štiri pesmi. Zatem pa so enkrat v tem kotu, potem pri oni mizi »vzdignili eno«, in pesmi so dolge ure kar prelivale ena v

Šmarješki kvartet

Kozarjevi puebi iz Ždovelj

Vigredni koncert, ki ga prireja KPD »Drava« v Žvabeku, že kar nekaj let uvaja v kulturno dejavnost slovenskih prosvetnih društev v pliberški in žvabeški okolici. Obenem pa je ta koncert lepa izkaznica bogatega in zagnanega kulturne-

aprila zvečer v gostilni Habnar v Gornji vasi. Po pozdravnih besedah predsednika Lenarta Katza je otroška skupina s pesmijo sprejela številno občinstvo. Jokej Logar je predstavil društvo in njegovo razvejano dejavnost, ki so jo posamezne

ŽVABEŠKI VIGREDNI KONCERT PRI HABNARJU

Prvi znanilec pestre dejavnosti KPD »Drava«

ga delovanja domačega društva »Drava«, ki ima trenutno domala pol ducata skupin. To so otroška skupina, ženski zbor, pevsko-instrumentalna skupina, igralska skupina, zamolčati ne smemo Okteta Suha, ki je z društvom tesno povezan. Seveda pa ne smemo pozabiti dejavnosti glasbene šole.

Slovenski besedi je namenjena vsa skrb društva, pa najsi bo to v peti, rimani ali igrani obliki. Zato z veliko pozornostjo sprejema pesmi domačinke Polanc, ki je izdala že svojo pesniško zbirko.

Pa se vrnimo k vigrednemu koncertu, ki je bil v soboto, 28.

skupine z lastnimi nastopi tudi dovolj slišno in vidno potrdile. Po geslu, da so lepi trenutki še lepši v družbi prijateljev in znancev, je »Drava« tokrat povabila v goste tamburaško skupino »Tamika« iz Železne Kapele. Skupina, ki jo umetniško spremlja Hanzij Gabrijel, Šentjanščan na Dunaju, vodi pa M. Sadolšek, je velika popestritev in obogatitev sicer bolj v zbere naravnane glasbene dejavnosti koroških društev. Nastop »Tamike« v Žvabeku je bil za vse, za članice in člane tamburaškega zbora ter za poslušalce, bil prijetno doživetje.

Fr. Wa.

KOTLJE / 40 LET BRALNE ZNAČKE

Gibanje se je začelo na Koroškem

Na Preškem Vrhu nad Kotljami, ob spomeniku velikemu koroškemu pisatelju Lovru Kuharju-Prežihovemu Vorancu, je v soboto, 5. maja, potekala osrednja republiška proslava ob jubileju 40-let bralne značke. Zbralo se je okrog tisoč petsto osnovnošolcev Koroške, da bi v družbi predstavnikov oblasti, med njimi predsednika Milana Kučana in ministrice za šolstvo Lucije Čok, županov, pisateljev in pesnikov, učiteljev in mentorjev gibanja bralna značka in tistih, ki jim je kultura blizu, proslavili ta visoki jubilej. Ideja vzpodbujanja branja knjig med mladimi je vzknila na osnovni šoli na Prevaljah, njena nosilca pa sta bila prof. Stanko Kotnik in tedanji ravnatelj, pisatelj Leopold Suhodolčan. Bralno značko so poimenovali po Prežihovem Vorancu. Razširila se je po vsej Sloveniji ter se uveljavila med zamejskimi Slovenci in izseljenci.

Gibanje poteka pod okriljem Zveze prijateljev mladine od leta 1961, predsedovanje pa je pred letom prevzel pisatelj in poslanec državnega zbora Tone Partljič, ki je tudi vodil tokratno prireditev na prostem. Bra-

nje mladih ima tudi pomen za oblikovanje narodove kulturne identitete in samozavesti ob vstopanju v evropsko skupnost narodov, saj se tako oblikuje odgovoren odnos do lastne kulture. Prav tako ni naključje, da se je to gibanje začelo na mejnem področju z Avstrijo in nadaljevalo na Primorskem, kjer so ljudje občutili narodovo ogroženost.

Predsednik RS Milan Kučan je izrazil občudovanje in čestital vsem zaslužnim, da je mladi rod povezan s knjigo. Napovedal je podelitev državnega odlikovanja pionirjema gibanja bralna značka prof. Stanku Kotniku in Petri Dobrila. Z nagovori in razmišljanji o bralni kulturi so prireditev popestrili še pesnik Tone Pavček, ministrica Čokova, županja Raven Ivana Klančnik, župan Prevalj Matic Tasič, ravnatelj prevaljske osnovne šole Ivan Kušnik in dolgoletni predsednik bralne značke Igor Longyka.

Številni učitelji in mentorji so na slavlju prejeli priznanja, prav tako tudi nekaj sto zlatih prežihovcev, ki so prehodili vseh osem bralnih stopničk.

S. Š.

drugo. Zazvenele so pesmi, pravi biseri, ki jih sicer ne čujemo na koncertih, a so v ljudskem petju še žive.

SPD »Borovlje« je s pevskim večerom »Vsaka vas ima svoj glas« zapolnilo dolgoletno vrzel v pevski ponudbi, in upati je, da bo ta prireditev postala stalnica v letnem prireditvenem koledarju društva in okolice. Potreba po takšnih pri-

reditvah je precejšnja. Ker je bil v nedeljo materinski dan, je predsednik društva Melhijor Verdel še posebej pozdravil matere in jim zaželel vse najboljše.

Pri Cingelcu pa smo tudi zvedeli, da Kvartet »Borovlje« pripravlja izdajo prve lastne zgoščenke, ki bo jeseni prišla na trg. Predstavili jo bojo pri Cingelcu. franc

PRIREDITVE

ČETRTEK, 17. 5.	
20.00	ŠENTJANŽ v ROŽU, k & k Gled. predstava »Naključni človek«. Gostuje: SNG Ljubljana – mala drama
PETEK, 18. 5.	
13.30	SELE-FARA, pod Mažejevo lipo Predstavitel skupnega projekta ljudskih šol Sele-Fara in Sele-Kot v okviru Science Week (Interreg)
19.30	ŠENTPETER PRI ŠENTJAKOBU, v prostorih Višje šole Sklepna prireditev pod geslom »Jezik je življenje«
20.00	PLIBERK, kulturni dom NIGHT OF THE DANCE. Broadway Dance Company
20.00	ROŽEK, galerija Šikoronja Posredovanje umetnosti »Približevanja« z Janjo Zikulnig
SOBOTA, 19. 5.	
13.00	ŠENTPRIMOŽ, kulturni dom – SPD Danica, SŠZ 2. Super-trim
20.00	ŠENTJANŽ, k & k Vernisaža del Joška Hrobatha »Zamislil v kovini«. Ob odprtju razstave bodo nastopili umetniki Marko Kobal (bariton), Tomaž Plahutnik (citre) in Tone Kuntner
NEDELJA, 20. 5.	
11.00	TINJE, v domu Srečanje absolventov tinjske kmetijske šole letnika 60/61
20.00	ŽITARA VAS, SPD Trta »Zdaj pa vem kako«. Igra mladinska skupina SPD Trta, režija Franci Končan
PONEDELJEK, 21. 5.	
20.00	PLIBERK, gostilna DOM – MoPZ Kralj Matjaž Redni občni zbor
20.00	TINJE, v domu Dia-predavanje: Jožko Igerc že dvakrat na Kilimandžaru
TOREK, 22. 5.	
19.30	TINJE, v domu Predavanje: Biografski primeri k narodovalni dejavnosti slovenskih duhovnikov na Koroškem; predavatelj: Daniel Grafenauer in mag. Berta Luschin
SREDA, 23. 5.	
18.00	PLIBERK, kulturni dom – Društvo »Glasbena šola« Skupni koncert učencev glasbene šole Slovenj Gradec in društva »Glasbena šola«, Celovec
20.00	TINJE, v domu Odpriete razstave akad. slikarke in pesnice Marine Bahovec iz Ljubljane
PETEK, 25. 5.	
20.30	PLIBERK, kulturni dom – SPD Edinost, Gostilna Dom Dalmatinski večer z žensko klapo z otoka Vis
SOBOTA, 26. 5.	
9.00	PLIBERK, kulturni dom – SNI Urban Jarnik, Kulturni dom Pliberk Zablatnikov dan
20.00	OBIRSKO, pri Kovaču Vigredni ples z ansamblom Lojzeta Slaka

20.15	ROŽEK, kulturna dvorana na Muti – KD Peter Markovič Vigredni koncert. Nastopajo: kvartet bratov Smrtnik in domača mladinska pevka skupina Didldumdaj
NEDELJA, 27. 5.	
8.00	BLEIBERG-KREUTH – SPD Dobrač, SPD Celovec in SPD Zila 4. spominski pohod na Dobrač (ob 8. letnici smrti planinca Marjana Tschertoua); ob 12. uri sv. maša v slovenski gorski cerkvi na Dobraču
14.30	BILČOVŠ, ljudska šola – SPD Bilka Koncert »S pesmijo v poletje«. Nastopajo: MePZ in MoPZ SPD Bilka, MePZ iz Bistrice ob Sotlji (SLO)
TOREK, 29. 5.	
19.30	TINJE, v domu Predavanje: Vloga slovenske žene v dobi narodovanja; predavateljica: univ.-ass. mag. Tina Bahovec
SREDA, 30. 5.	
19.30	ŽELEZNA KAPLA, v ljudski šoli – univerza Celovec, INV Ljubljana Predstavitel študije o dvojezičnosti v občini Železna Kapla
19.30	ŠENTJANŽ, k & k Predavanje »Gesundheit aus dem Supermarkt«. Predavateljica: Astrid Hutter
ČETRTEK, 31. 5.	
18.00	BOROVLEJE, pri Cingelcu na Trati – Glasbena šola Zaključni nastop oddelka
18.00	LEDINCE, v lj. šoli – Glasbena šola Zaključni nastop oddelka Ledince in Šentjakob
PETEK, 1. 6.	
20.30	PLIBERK, kulturni dom – MePZ Podjuna, Mlada Podjuna Koncert MePZ Podjuna Pliberk »Zdaj je pomlad«. Nastopajo: Mlada Podjuna, Vokalna skupina VOX, Pepej & Friends, MePZ Podjuna
PRAZNUJEJO: Franc Verhnjak iz Libuč – 40. rojstni dan; Stanko Verhnjak iz Dvora – 40. rojstni dan; Johan Koren iz Podgorij pri Globasnici – 70. rojstni dan; Johan Jank iz Dola pri Šmohorju – 73. rojstni dan; Kristijan Leo in Hanzi Korenjak iz Šmarjete – rojstni dan; rektor Jože Kopeinig iz Tinj – 60. rojstni dan; Flori Krištof iz Dragožič – rojstni dan; Tomi Gasser iz Kajzaz – jubilejno obletnico; Stanko Božič iz Večne vasi – 70. rojstni dan; Vinko Wieser iz Čahorč – 50. rojstni dan; Janez Hobel iz Nagelč – rojstni dan; Bernhard Mikusch iz Goselne vasi – rojstni dan; Paula Wrölich iz Dobrove – 75. rojstni dan; Vinko Lesjak iz Podgore – 80. rojstni dan; Anica Wutte iz Železne Kaple – rojstni dan; Ani Tolmaier z Radiš – 50. rojstni dan; Jozi Ogris-Martič iz Bilčovsa – rojstni dan; Daniel Pasterk z Bele pri Železni Kapli – rojstni dan; Hanzi Lesjak z Žihpolj – rojstni dan; Wili Moschitz iz Šentjanža – rojstni dan; Ma-	

SOBOTA, 9. 6.

LJUBELJ, na avstrijski strani – Mauthausen Aktiv Kärnten/Koroška
9.00 Slavnostna prireditev v spomin na KZ Ljubelj sever. Slavnostna govornika: Otto Wiesner, Potsdam, Berlin in Gerard Sonnenschein, Gradec

OBVESTILO

Pavličovo sedlo zaprto!

Občina Železna Kapla obvešča, da bo Pavličovo sedlo od ponedeljka, 21. maja, pa do srede 23. maja tega leta zaradi asfaltiranja ceste na slovenski strani zaprto za celoten promet.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletekst 299

ČE 17. 5. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 18. 5. ■ 18.10 Utrip kulture

SO 19. 5. ■ 18.10 Od pesmi do pesmi ...

NE 20. 5. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Glasbena

PO 21. 5. ■ 18.00 Kratki stik

TO 22. 5. ■ 18.00 Otroški spored

SR 23. 5. ■ 18.10 Glasbena mavrica 21.04 Večerni spored

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 20. 5. ■ 13.30 ORF 2 • »Akamasoa – dobri prijatelji«: Stotero odprtih src na dobrodelnem koncertu v šotoru pod Bekštanjanskim gradom dalo nov zagon projektu »Koroška vas za Madagaskar«. • »Jezik je življenje in vsaka oblika komunikacije je dragocena! – Sklepna prireditev Višje šole Šentpeter v znamenju »Evropskega leta jezikov 2001« in 2. Avstrijskega tedna znanosti ScienceWeek@Austria«. • Praznik jezikov ljudske šole v Ločah – Otroci iz Slovenije, Italije in Avstrije skupno praznujejo v letu jezikov. • Znanost za vse – otipljiva in razumljiva: »Partnerstvo brez meja« bo eno težišče festivala znanosti v konjskem hlevu gradu Wolfsberg. • Sedmerboj južnokoroških vasi: v Šentprimozu se bodo športniki in kulturniki pomerili na četrty preizkušnji.

PO 14. 5. ■ 3.30 ORF2 16.00 TV SLO1 (Pon.)

rica Pinter iz Svetne vasi – rojstni dan; Wili Ošina iz Lepene – okrogli jubilej;

Za posredovanje imen slavljenk in slavljenec se zahvalujemo predvsem slovenskemu oddelku ORF v Celovcu!

SLOVENSKI VESTNIK

čestita

Slovenski vestnik – usmerjenost lista seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu. SV prejema podpore iz sredstev za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/51 43 00-0 • faks -71

UREDNIKA
Sonja Wakounig (-50)
E-mail: sonja.wakounig@slo.at
Tajništvo Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba Milka Kokot (-40)
Prireditve Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK
Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
TISK
Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566
VSI
Tarviser StraBe 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

RADIO KOROTAN

na frekvencah 105.5, 106.8 in 100.9

PO-PE ■ 6.00 Dobro jutro, sonce 8.00 Viža 8.30 Živa 14.00 Viža 14.30 Korotanov zimzelen 15.00 Kratek stik 16.30 KoroDan (KORO-žurnal 17.15-17.30)

SO ■ 7.00 Domača budilka 8.30 Korotanov mozaik 14.00 Južni veter 16.00 Smrklja

NE ■ 6.30 Sedem pred sedmo 7.00 Domača budilka 8.00 Otroški vrtljak 8.30 Zajtrk s profilom 14.00 Iz zlate dvorane 15.00 Zborovska 15.30 Čestitamo in pozdravljamo 17.30 Šport in kratke vesti

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99
e-mail: agora@magnet.at

PE 18. 5. ■ 10.00 Kalejdoskop 11.00 BBC News 11.06 Tedenski obzornik 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Zrcalo kultura 18.00 Otroški kotichek: Uganke 18.15 Govorim – govoriš (pon.) 18.45 Poročila 19.00 Proud to be Loud 20.00 BBC News 20.06 The Teen Beat Attack / DJ Line 22.00 Rdeči boogie / glasbeni magazin 23.00 Ta mera (pon) 24.00 Soundtrack tedna: The Legend of Bagger Vence 01.00 Glasba – jazz/world

SO 19. 5. ■ 10.00 Forum 11.00 BBC News 11.06 Labirinti sveta 11.30 Campus 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Svet je vas 18.00 Glasba 18.45 Poročila 19.00 V pogovoru (pon.) 20.00 BBC News 20.06 Yugo-Rock 23.00 Siesta 24.00 Glasba

NE 20. 5. ■ 10.00 Evropa v enem tednu 11.00 Literarna kavarna 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 12.30 Special: Glas od gore in iz dole 18.00 Topel veter 18.45 Poročila 19.00 Music for the Masses / glasbeni magazin 21.00 The Rest of the Day 22.00 For Those About to Rock 24.00 Glasba – jazz/world

PO 21. 5. ■ 10.00 Kalejdoskop 10.30 Na dan z besedo 11.00 BBC News 11.06 Zdrava ura: Dr. Franz Inzko 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Druga glasba: Slovenski interpreti 18.00 Otroški kotichek: Uganke 18.45 Poročila 19.00 Sto decibelov 20.00 BBC News 20.06 Take the Jazz Train 22.00 Context XXI 23.00 Zrcalo kultura (pon) 24.00 Glasba – jazz/world

TO 22. 5. ■ 10.00 Kalejdoskop 10.30 Koroška vadi pogovor 11.00 BBC News 11.06 Govorim – govoriš 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 V pogovoru 18.00 Otroški kotichek: Uganke 18.30 Na dan z besedo 18.45 Poročila 19.00 Kakko! 20.00 BBC News 20.06 Noche Latina 21.00 Campus (pon) 22.00 Literarna kavarna (pon.) 23.00 Vešča / Nachtfalter 00.30 Glasba – jazz/world

SR 23. 5. ■ 10.00 Kalejdoskop 10.30 Na dan z besedo 11.00 BBC News 11.06 Literatura je dogodivščina 11.15 Voz latina 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Po koroškem 18.00 Otroški kotichek: Uganke 18.15 Govorim-govoriš (pon.) 18.45 Poročila 19.00 Izven zakona 20.00 BBC News 20.06 Ruff Radio / Hip Hop 22.00 Mad Force / Hip Hop 24.00 Special (pon.) 01.00 Glasba – jazz/world

ČE 24. 5. ■ 10.00 Kalejdoskop 10.30 Koroška vadi pogovor 11.00 BBC News 11.06 Govorim – govoriš 12.00 Poročila 12.07 Na današnji dan 12.13 Divan 13.00 Ta mera ženski magazin 18.00 Otroški kotichek: Uganke 18.30 Na dan z besedo 18.45 Poročila 19.00 Yesterday & Today 20.00 BBC News 20.06 Freak Show 21.00 Glasba 22.00 Svet je vas (pon.) 23.00 Sto decibelov 24.00 Glasba – jazz/world

V torek, 15. maja, je minilo 56 let od zadnjih bojov druge svetovne vojne na evropskih tleh. Ti boji so se bili na Koroškem, pri Prevaljah in na Poljani. Tu so se enote slovenske partizanske vojske spopadle z nemško soldatesko in z njenimi kvizlinškimi vojaškimi formacijami, ki so beže skušale priti Angležem v roke.

A zavežniške sile so zahtevale brezpogojno kapitulacijo nemškega rajha, kar je veljalo tudi za zadnje boje maja 1945.

V spomin na te dramatične zgodovinske dogodke je bil leta 1985 na Poljanah postavljen spomenik z jasno miroljubniško izpovedjo. Pri tem spomeniku golobov je tudi letos, v nedeljo, 13. maja 2001, bila spominska prireditev.

Zgodovinski mejniki

Slavnostna govornica je bila podpredsednica slovenskega državnega zbora Irena Pavlinič-Krebs. Retrospektivno je dejala, da je bilo minulo dvajseto stoletje za slovenski narod

56. OBLETNICA ZAKLJUČNIH BOJEV 2. SVETOVNE VOJNE

Slovenija gre z optimizmom EU naproti

usodno, saj je moral prestati tri vojne, na koncu pa se je končno uresničil stoletni sen samostojnosti. Malgaj in Maister ter

mejniki te zgodovinske poti. Na slovenskih tleh se je končala druga svetovna vojna, slovenski narod je stal na strani zavez-

razumljivi bratomorni obračuni v imenu nekih ideologij in izmov.

Blizu Poljane, na mejnem prehodu Holmec, pa se je pred desetimi leti v bojih za samostojno Slovenijo spet usodno obrnil list v zgodovini. Slovenija je danes na najboljši poti v Evropsko unijo, kar ji zagotavlja, da bo obstala na zemljevidu. Vizija mlade države so solidarnost, mir in varnost, pri čemer je jasno, da Sloveniji ne bo nič podarjeno, ampak si bo tudi v prihodnje morala ustvariti in priboriti vse sama.

Predsednik ZSO dr. Marjan Sturm je poudaril pomen spominjanja na zgodovinska dejstva in učenja iz njih. To dokazuje primer Avstrije, ki ima hude težave s polpreteklo zgodovino, ker si z njo ni na čistem. Ideja antifašizma je tudi danes aktualna, ko gre za de-

Slavnostna govornica Irena Pavlinič-Krebs

Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki je bila nositeljica upora proti nacifašizmu, so

niških sil, zmagovalk te vojne.

Govornica je rotirala vse, naj se nikoli več ne bi ponovili ne-

mokracijo, odprtost in toleranco. Prag v Evropo naj Slovenija prestopi kot odprta, samozavestna in tolerantna država, ki je zanesljiv partner in na katero bomo vsi ponosni.

Partizanske korenine

Letos, ko obhajamo 60. obletnico ustanovitve OF (Osvobodilne fronte) in 10. obletnico osamosvojitve Slovenije, se je treba zavedati, da ima ta mlada država svoje korenine prav v partizanskem boju in uporu, je poudaril general Ivan Dolničar, predsednik Združenja borcev NOB.

Škof Vekoslav Grmič pa je dejal, da se tisti, ki sramotijo upor slovenskih partizanov proti nacifašističnim okupatorjem, hudo sprenevedajo, ker ne vprašajo po vzrokih. Brez osvobodilnega boja partizanov ne bi bilo samostojne Slovenije.

Za kulturni spored ter glasbeni okvir dostojne svečanosti so poskrbeli recitatorji, pevski zbori in knapovska godba na pihala. **F. W.**

ŽIVŽAV, JEZIKOVNO PISANI NOVI TRG

Celovec praznoval evropski dan

Dan Evrope, ki je vselej v mesecu maju, so prejšnji teden v Celovcu praznovali precej na široko. Na Novem trgu so se predstavile šole in pokazale, česa so se dijaki v imenu združene Evrope (in upajmo tudi v lastno dobro) vse naučili. S pesmijo, igro, pantomimo, plesom in besednim žoglerstvom so številno občinstvo odvedli v svet, kjer ni meja in predsodkov, kjer veljajo znanje jezikov, odprtost za kulturno sporočilo sosedja in pripravljenost za sodelovanje mimo in

preko vseh etničnih, »rasnih«, državnih in drugih meja.

V središču pozornosti je bilo znanje jezikov. Celo celovski župan Scheucher in deželni glavar Haider sta poudarjala, da brez znanja jezikov v prihodnosti pač ne bo šlo. Če pogledamo par let nazaj, je to že precejšen napredek za koroško politično elito. Očitno pa je tudi zanj bilo preveč naporno povedati, da je predvsem pomembno znanje sosedovega jezika, na Koroškem sta to pač slovenščina in italijanščina.

Nastopili so tudi otroci javne dvojezične ljudske šole v Celovcu

Med šolami, ki so nastopile in se predstavile kot jezikovno kompetentne enote, so bile tudi

javna dvojezična ljudska šola 24, glavna šola v Vetrinju in Kugijev razred slovenske gimnazije. Mohorjeva šola pa je imela svojo informacijsko mizico.

Mladina je pokazala, kako pester, živ, pisan in doživljanj-

ski je lahko evropski dan tudi v Celovcu. Pisan predvsem jezikovno, ko ni več sramotno, da zapoješ slovensko pesem poleg angleške ali nemške. Mladi rod je ponosen na vsak jezik, ki se ga uči in ga hoče čim bolj obvladati. V glavah politikov in v pisarnah gospodarskih ustanov pa tozadevno še vedno obstajajo zapreke. Ali bi bilo hudo, če bi celovski župan svoje slovenske občane pozdravil tudi v njihovem jeziku? Zakaj je uradno vabilo na ta praznik bilo samo nemško, ne pa večjezično: italijansko, finsko, švedsko, angleško, slovensko, pač v vseh jezikih EU in novih kandidatki?

Ne, na tem področju je Koroška še vedno strahopetna, zagledana v preteklost, premalo korajžna in odprta. Zato upajmo, da bo prihodnje leto bolj.

Franc Wakounig

ŽELEZNA KAPLA / PREDSTAVITEV PROJEKTA

Korške peči – naravni biser in doživetje

Projekt »Naravno doživetje Karavanke« obsega zaenkrat območje divje romantične soteske Korških peči, ki jih odlikuje ozek biotopski mozaik, kjer rastejo in živijo redke rože in živali. Uresničitev tega projekta je sofinancirala EU, (evropski fond za regionalni razvoj), tržna občina Železna Kapla in društvo za regionalni razvoj južne Koroške. Koncept pa sta izdelala strokovnjaka DI Richard Resch in arhitekt P. Eder iz Štajerske, ki sta v preteklih letih načrtovala in izvedla že nekaj takih projektov. Stroški pa so znašali 2 milijona šilingov.

Župan Peter Haderlapp je na predstavitvi pretekli petek dejal, da so se na ta koncept pripravljali v sodelovanju s prizadetimi strankami v Kortah približno eno leto, koncept pa naj bi dopolnjeval turistično ponudbo z naravnimi krasotami v okolici Železne Kaple.

Naravne krasote korških peči Foto: Štukelj

Načrtovalec Richard Resch je menil, da je koncept prilagodil okolju in zdravstvenemu turizmu, ki že obstaja v občini. Ciljne skupine pa so družine, otroci, starejši občani idr. Občina hoče s tem opozoriti na naravo slovenske zanimivosti in približati te posebnosti tudi cenjenim gostom in pa seveda domačinom. Občina bo v kratkem postavila novo oblikovane in izdelane informacijske panoje (skupno 10) o naravnih posebnostih in lepota Korških peči. Olepšali bodo parkirišče in okrepčevalnico pred vstopom v čarni svet soteske pod Obirjem. Vse informacije

bodo dvo- oziroma večjezične. V projekt pa so vključene še nadaljnje razvojne možnosti tega modela, ki bi lahko postal vzor tudi za druge regije v območju Karavank in preko meje.

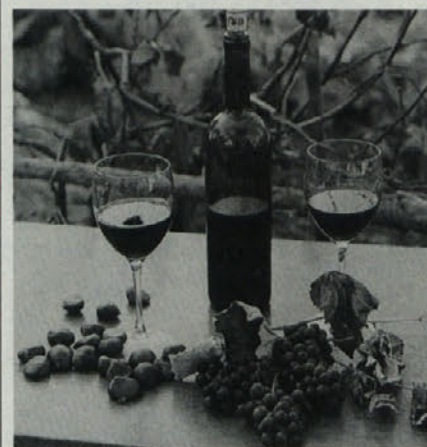
Po predstavitvi projekta je sledila izčrpna diskusija, v katero je posegel tudi domačin Jozi Hribar, ki je očital načrtovalcem, da niso v zadostni meri vključili domačinov. Menil je, da bi morala občina poskrbeti za delovna mesta skozi vse leto. Turizem pač nudi delo samo za nekatere, veliko ljudi pa se mora voziti v druge kraje ali pa se odseli. Prej je živelo v Kortah okrog sto ljudi, danes pa samo še trideset. Turistični delavec in hotelir Heinz Haderlap je menil, da se ta projekt dobro ujema s kapelskim turističnim konceptom, ki ga je treba razvijati še naprej. Zdravko Haderlap je ta projekt pozdravil in predlagal, da ga je treba uresničiti z velikim občutkom. Treba je upoštevati tudi identiteto domačinov.

Vneta diskusija je pokazala, da so na turističnem področju v kapelski regiji še razvojne možnosti, predpogoji pa so dobre ideje, volja, strokovni načrti, marketinški koncept in pa ljubi denar. **M. Š.**

MOHORJEVA ZALOŽBA

Vse o kulturi vina

O vinu, vinski kulturi je bilo napisanih že veliko knjig, priročnikov, razprav in katalogov. Avtor knjige »Sto resnic o vinu« Drago Medved se namreč ni napolnil po vinogradih, da bi podal samo tehnično poročilo o nastanku vina,

Sto resnic o vinu

ampak se je vinski kulturi približal z zgodovinskega in kulturnosociološkega vidika. Avtor opisuje raznoliki odnos med človekom, vinsko trto in vinom. Vinska trta v vinogradu pomeni posebno biološko, agronomsko, ekonomsko in še kakšno vsebino, vino pa pijačo, ki si je v tisočletjih obstoja izborila naziv najbolj žlahtne med alkoholnimi pijačami.

Sto resnic o vinu je sto možnih informacij iz vinske kulture, ki naj bi skromno prispevale k razumevanju in človekovi odgovornosti do svojega položaja in poslanstva v vinski kulturi. Vežana knjiga obsega 216 strani in je opremljena s prikupnimi fotografskimi posnetki, stane pa 360 šilingov. **M. Š.**

Najzvestejši navijači SAK so v nedeljo videli končno spet zmago svoje ekipe na domačih tleh. Slovenski atletski klub je v izredno važni tekmi premagal neposrednega konkurenta za obstoj v regionalni ligi St. Florian z 2 : 1 (1 : 0) in s tem obvaroval upanje, da se bo morda le še rešil izpada.

Tekma je bila odločena v dveh minutah, ko je najprej zatresel nasprotnikovo mrežo legionar Jovanović (30.), v 32. minuti pa je povišal Roy na 2 : 0. Po zadetku k 1 : 2 (Schmitt) s strani gostov so ti sicer bili optično prevladujoči, a obramba SAK je tokrat do zadnje minute stala kot zid.

Koliko nesrečnih bo?

Štiri kroge pred koncem postaja lestvica vedno bolj napeta. SAK je z 22 točkami na 16. in zadnjem mestu, toda še vedno ni odločeno, koliko ekip se bo moralo umakniti v deželno ligo.

Vse je odvisno od zgornje-avstrijskih klubov. Če Braunau ostane v 1. diviziji in Paschingu uspe podvig, morata le dve ekipi iz regionalne v deželno ligo. Če bi Pasching ostal v regionalni ligi in bi Braunau izpadel, bi kar štiri ekipe morale zapustiti ligo. To bi pomenilo veliko nevarnost kar za tri koroške klube – poleg SAK se morata bati tudi WAC in Lendorf. Tretja

REGIONALNA LIGA

Končno spet tri točke za SAK

Tonči Blajs (beli dres)

možna situacija je, da Braunau izpade in Paschingu uspe podvig v 1. divizijo – tedaj morajo trije klubi zapustiti regionalno ligo.

Derbi zadnjega upanja

V soboto, 19. maja, ob 17.00 je v Wolfsbergu na sporedu derbi med WAC in SAK, ki sta oba v »nevarni coni«. V primeru poraza se SAK lahko najbrž že poslovi od 3. avstrijske lige in začne načrtovati sezono v koroški deželni ligi. T. G.

Lestvica

1. Pasching	26	14	6	6	53:23	48
2. Pliberk	26	13	4	9	48:35	43
3. Kapfenberg	26	13	4	9	42:31	43
4. Hartberg	26	11	9	6	40:29	42
5. Gratkorn	26	11	7	8	36:30	40
6. D. Linz	26	11	7	8	28:26	40
7. BW Linz	26	11	6	9	43:33	39
8. Spittal	26	11	5	10	45:41	38
9. Zeltweg	26	8	11	7	37:33	35
10. Voitsberg	26	9	8	9	38:40	35
11. Wels	26	9	8	9	38:40	35
12. Šentvid	26	9	7	10	32:40	34
13. WAC	26	7	6	13	27:41	27
14. Lendorf	26	6	6	14	19:42	24
15. St. Florian	26	5	8	13	22:46	23
16. SAK	26	4	10	12	26:44	22

SLOVENSKI ŠPORTNI PABERKI

Krimovke najboljše v Evropi!

Rokometašice Krima Ete Neutro Roberts so v povratni finalni tekmi pokala evropskih prvakinj minulo soboto ugnale danski Viborg s 25 : 19 in po rezultatu 22 : 22 na prvi tekmi osvojile prestižni evropski pokal. Solze žalosti izpred dveh let, ko so izgubile finalni dvoboj z madžarskim Dunaferrjem, so zamenjale solze sreče. Ljubljanski klub, ki je bil ustanovljen šele leta 1984, je bliskovito prišel na vrh Evrope. Na Galjevici ga je Cveta Benet ustanovila zgolj zato, da dekleta ne bi bila prepuščena ulici. S prihodom poslovneža Zorana Jankoviča so se čez noč spremenile ambicije. Jankovičeva dekleta so sebi in prvemu človeku Mercatorja izpolnile športne sanje.

S prepričljivo igro, kakršnih v minulih sezonah od krimovk nismo bili vajeni, so ljubljanske rokometašice pometle z evropsko smetano. V razprodani dvorani so bile pred 3000 gledalci pri Ljubljancankah najbolj učinkovite: Dolerjeva z osmimi, Derepasko s šestimi in Frešerjeva s štirimi zadetki. Pri Dankah pa je znova blestela Astrupova, ki je bila uspešna osemkrat. Krimovke so vodile vso tekmo, tako v prvem kot v drugem delu pa je bila njihova prednost tudi pet golov.

Slovenski hokejisti v skupini z Avstrijo

Prihodnje leto bo hokejsko svetovno prvenstvo skupine A na

Švedskem, prvič pa bo med elitno šestnajsterico zaigrala tudi Slovenija. Slovenski hokejisti bodo igrali v skupini s Švedsi, Rusi in Avstrijci. Nobenega dvoma ni, da bo za obstanek med elito odločilna prav tekma z Avstrijci, kateri igrajo na približno enakem kvaliteten nivoju kot Slovenija. Švedska in Rusija sta od obeh ekip za kak razred boljši.

Mariborčani še držijo prednost

Rezultati 31. igralnega dne lige Si.mobil: Olimpija – CMC Publikum 4 : 0, Maribor Pivovarna Laško – HiT Gorica 2 : 1, Dravograd – Tabor 2 : 2, Mura – Domžale 4 : 2, Korotan – Primorje 0 : 0, Koper – Rudar

(Velenje) 2 : 0; stanje: Maribor 58 točk, Olimpija 56, Primorje 50, Mura 48, Publikum 44, HiT Gorica, Koper in Rudar po 43, Korotan 40, Domžale 34, Dravograd 32 in Tabor 28.

Pari 32. igralnega dne, 20. maja ob 17. uri: Maribor – Dravograd, HiT Gorica – Olimpija, Publikum – Koper, Rudar – Korotan, Primorje – Mura, Domžale – Tabor.

V košarkarskem finalu Olimpija in Krka

Najboljši slovenski košarkarji so odigrali polfinalni tekmi slovenskega prvenstva. Union Olimpija in Krka sta si po dveh zmagah nad Pivovarno Laško in Geoplin Slovanom zagotovili finale, ki bo repriza lanskoletnega prvenstva, ko je bila Krka presenetljivo boljša od Ljubljancanov. D. T.

KOLESARJENJE

Iz Nemčije v Španijo

Peter »Paco« Wrolich se je pravkar šele vrnil iz Nemčije, kjer je nastopil na dirki »Köln – Bonn«, ko se je moral odpraviti že spet v Španijo na naslednjo preizkušnjo.

Pri enodnevni dirki iz Kölna v Bonn na 201,6 kilometra je »Paco« atakiral pravočasno in le 150 metrov pred ciljem ga je skupina spet dohitela. Ob koncu mu je ostalo še lepo 7. mesto z istim časom

4:44,32 kot zmagovalac dirke Italijan Davide Casarotto (ekipa Alessio).

Na dvodnevni dirki v skupno treh etapah v španskem »Alcobendasu« je Wrolich na prvi etapi osvojil odlično 4. mesto, spet z istim časom zmagovalca Španca Miguela Angela Martina Perdiguera (ekipa Cantina Tollo) v 3:43,44 urah.

Od torika naprej pa »Paco« tekmuje na drugi španski dirki po Asturiji, ki v šestih dneh pelje skozi sedem etap. Z njim bodo tekmovali še Avstrijci Totschnig, Mühlbacher in Hempel. T. G.

ŠAH

Ivan Lukan, ravnatelj Hanzi Stossier in Seppi Gallob spet v predsedstvu!

Na 37. deželnem kongresu Koroške šahovske zveze (KSV) v Celovcu so delegati v novo predsedstvo zveze vnovič izvolili dosedanje tri zastopnike slovenskih oz. dvojezičnih šahovskih klubov: Ivana Lukana (Slovenska športna zveza), ravnatelja Hanzija Stossierja (SŠK Obir Železna Kapla) ter Seppija Galloba (ASKÖ Finkenstein/Bekštanj).

Gallob je bil vnovič izvoljen za podpredsednika zveze, novi predsednik pa je postal Friedrich Knapp, šele 34 let stari predsednik šahovskega kluba Šentvid ob Glini. Knapp je nadomestil diplomiranega inženirja Heralda Piberja, ki ni več kandidiral za to funkcijo, potem ko je v za-

četku aprila iz protesta proti »okostenelemu vodstvu v avstrijski šahovski zvezi (ÖSB) oddal funkcijo podpredsednika.

Ostala dva podpredsednika sta ostala Helga Stangl in dr. Helmut Sommer. V predsedstvo je bil prvič izvoljen tudi predsednik šahovskega društva iz Metlove mag. Hermann Klokhar.

V Koroško šahovsko zvezo je trenutno včlanjenih 46 šahovskih klubov z nad 100 ekipami in približno 1168 aktivnimi igralci z elo-ratingom. Koroška je tako glede števila kot tudi kvalitete igralcev nad vseavstrijskim povprečjem. Posebej uspešni so bili v preteklem obdobju koroški mladinci (Eva Moser, Markus Ragger, itd.) ter ženske (Sonja Sommer je postala državna prvakinja 2000, mojstrska kandidatinja Dunja Lukan/SŠZ pa 3.), s šahovskim društvom Die Klagenfurter pa je Koroška zastopana tudi v 1. avstrijski šahovski ligi. V 2. avstrijski ligi pa igra kar pet koroških ekip: Bekštanj, Die Klagenfurter, Šentvid, Gospa Sveta in Lienz. I. L.

TENIS

Nova oprema za šmihelske zastopnice v deželni ligi

Šmihelska ženska teniška ekipa, ki uspešno tekmuje že drugo leto v deželni A-ligi, ima eno posebnost: štirim od petih igralk je ime Britzmann! Sestrične skupno z močno slovensko legionarko Urško Jurič in njeno zastopnico Slovenko Klavdijo Zorec tvorijo peterico, ki se je pred tremi leti napotila direktno iz 1. razreda D preko deželne B-lige v A-ligo.

Sestri Beate in Sabrina Britzmann imata že dosti mednarodnih turnirskih iz-

kušenj, Sabrina je celo med najboljšimi desetimi mladinskimi igralkami v Avstriji. 19-letna Urška Jurič pa je leta dolgo trenirala in igrala skupno z sedanjo WTA-igralko Tino Pisnik.

Pretekli konec tedna je uspešna šmihelska ekipa kot motivacijo za tekmovalno sezono prejela nove drese od podjetja »Taurus Invest Plus«.

2. SUPER-TRIM SEDMEROBOJ JUŽNOKOROŠKIH VASI 2000/2001

Četrti tekmovalni dan v soboto, 19. maja 2001 v Šentprimozu!

2. Super-Trim-Sedmeroboj južnokoroških vasi 2000/2001, ki ga v sodelovanju s krajevnimi športnimi in kulturnimi društvi prireja Slovenska športna zveza, se nadaljuje v soboto, 19. maja 2001, s pričetkom ob 13. uri v Šentprimozu s četrtim tekmovalnim dnevom.

Po treh tekmovaljih vodi Železna Kapla (46 točk) pred Bilčovsom (39), Šentprimozem (26), Ločam/Podgorje (24), Pliberkom (16), Selam (14) in Zahomcem (10).

Panoge 4. tekmovalnega dneva v Šentprimozu (pred kulturnim domom):

- tek moških na 5 kilometrov (na asfaltu)
 - tek žensk na dogah (Fassdaubenrennen)
 - met košarkarskih žogic v koš (dekleta)
 - namizni tenis – na 11 točk, po k. o.-sistemu (fantje)
- Prireditelj:** SPD »Danica« (Michael Mistelbauer); **organizator:** Slovenska športna zveza